

Ando Leppiman, energeetika asekanstler
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Harju 11
15072 Tallinn

CC:

Hr. Timo Tatar, energeetika osakonna juhataja, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

Hr. Peep Siitam, energia- ja rohemajanduse suuna juht, Arengufond

Elektrituruseaduse täiendamise ja muutmise ettepanekud energiaühistute loomise ja toimimise võimaldamiseks Eestis

07.01.2014

Lp hr. Ando Leppiman,

Käesolevaga pöördub Eesti Tuuleenergia Assotsiatsioon (ETEA) Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poole elektrituruseaduse (EITS) täiendamise ja muutmise ettepanekutega energiaühistute loomise ja toimimise võimaldamiseks Eestis. ETEA märgib, et on põhjalikult uurinud Euroopa riikide (Saksamaa, Taani, Rootsi, Suurbritannia jne) parimat praktikat energiaühistute loomisel ja nende toimimisel ning leiab, et võttes eeskujuks eeltoodud riikide kogemused oleks ka Eestis õige aeg luua õiguslik regulatsioon, mis võimaldab energiaühistuid moodustada ning nendel eesmärgipäraselt toimida. Seda toetab ka avalik huvi energiaühistute vastu, mis viimasel ajal on üsna kõlav olnud.

ETEA on teostanud omapoolse analüüsi ning selgitanud välja kitsaskohad, mis takistavad täna energiaühistute moodustamist Eestis. ETEA hinnangul on peamiseks takistuseks liiga kitsas elektriettevõtlust ja elektrivõrku käsitlev EITS-i regulatsioon, mis vajaks muutmist.

Alljärgnevalt esitab ETEA omapoolsed konkreetsed EITS-i täiendus- ja muudatusettepanekud, lisades iga ettepaneku juurde lühida selgituse ettepaneku sisust ja eesmärkidest.

I Energiaühistu mõiste

ETEA hinnangul on energiaühistu moodustamise võimaldamiseks esmalt vajalik defineerida, mida Eesti õiguskorras energiaühistuna silmas peetakse. Analüüsitud Euroopa riikides on erinevaid energiaühistute vorme. Ühistuid eristatakse nii territoriaalsuse (kogukondlikud, üleriiklikud jne), taastuenergia tehnoloogia (tuuleenergia, päikeseenergia jne), kui ka ühistu eesmärkide (tulunduslikud, mittetulunduslikud jne) järgi. ETEA on seisukohal, et Eestis oleks otstarbekas võimaldada moodustada võimalikult laiapõhjalisi energiaühistuid. See ei takistaks ega piiraks sellisel juhul energiaühistute turu arengut ning võimaldaks igal aktiivsel tarbijate grupil endil otsustada, mis põhimõtete alusel konkreetne energiaühistu luua.

Samas peab ETEA siiski vajalikuks ja põhjendatuks sätestada energiaühistu elektrienergia tootmise mahule teatud piirang, et eristada energiaühistut tavapärasest elektrienergia tootjast. ETEA selgitab, et kuivõrd energiaühistu tegevuse peamiseks eesmärgiks on oma liikmete elektrivarustuse tagamine, siis tulekski energiaühistut defineerida tootmise ja tarbimise bilansi eesmärgist lähtuvalt.

Teeme ettepaneku defineerida energiaühistu mõiste tuues EITS-i uus paragrahv § 11³ järgmises sõnastuses:

„(1) Energiaühistu on mittetulundusühingute seaduse alusel moodustatud mittetulundusühing või tulundusühistuseaduse alusel moodustatud tulundusühistu, mille eesmärgiks on toota, jaotada ja müüa oma elektripaigaldise kaudu elektrienergiat üksnes oma liikmetest tarbijatele tarbija omandis või valduses oleva tarbimiskoha elektrienergiaga varustamiseks lõpptarbimise eesmärgil.

(2) Energiaühistu on liidetud võrguettevõtjaga ühe liitumispunkti kaudu.

(3) Energiaühistu poolt kalendriaastas toodetud elektrienergia kogus ei või olla suurem kui 1,5 kordne energiaühistu kõigi liikmetest tarbijate poolt samal aastal summaarselt tarbitud elektrienergia kogus ja energiaühistu omatarve.

(4) Energiaühistu toodangu eest, mis ületab lõikes 3 nimetatud kogust, ei maksta energiaühistule EITS paragrahvis 59 sätestatud toetust.

Energiaühistu oleks sellisel juhul täna EITS-s reguleeritud elektriettevõtja (tootja ja müüja uus alaliik), kelle asutamist, juhtimist, vastutust ja liikmeskonda reguleerivad eriseadused (mittetulundusühingute seadus või tulundusühistuseadus), elektriettevõtjale (elektri tootmisele, jaotamisele ja müügile) kohalduvad aga EITS-i sätted. Sellise energiaühistu puhul oleks aastane toodetav elektrienergia kogus mitte rohkem kui 1,5 kordne energiaühistu liikmete poolt aastas summaarselt tarbitav elektrienergia kogus ja energiaühistu omatarve. Sellise põhimõttega toetatakse ühistu liikmetele võimalikult odava elektrienergia kättesaadavust ning välditakse olukorda, kus ühistu põhiolemus muutub tavapäraseks elektriettevõtjast tootjaks ning eesmärgiks saab hoopis maksimaalne finantstulu teenimine. Teiselt poolt võimaldab 1,5 suurune kordaja mõningast paindlikkust, mis on vajalik looduslikest tingimustest sõltuvate taastuvenergia tootmisseadmete juures.

II Energiaühistu vabastamine tegutsemisvormi, kapitali ja tegevusloa nõude täitmisest

ETEA selgitab, et hetkel kehtiv EITS lubab elektriettevõtjana (sh elektrienergia tootjana) tegutseda üksnes osühingul või aktsiaseltsil, kusjuures täiendava piiranguna on sätestatud elektriettevõtjale kõrgema osa- või aktsiakapitali nõue, kui on äriseadustikus vastavale äriühingule ette nähtud.

ETEA märgib, et selleks, et energiaühistuid saaks moodustada ka mittetulunduslikel eesmärkidel (arvestades eespool väljapakutud energiaühistu mõistet) või tulundusühistuna, ning et energiaühistulist tegevust soodustada on vajalik muuta EITS-i selliselt, mis lubaks energiaühistutel tegutseda ka muus õiguslikus vormis kui aktsiaselts või osühing ning mitte täita kõrgemat osa- või aktsiakapitali nõuet, kuna see võib hakata piirama energiaühistute moodustamist.

ETEA viitab siinkohal täiendavalt Elektri siseturu direktiivi 2009/72/EL¹ artiklis 2 toodud elektriettevõtja mõistele, mis sätestab, et elektriettevõtja on füüsiline või juriidiline isik, kes täidab vähemalt üht järgmistest ülesannetest: elektrienergia tootmine, edastamine, jaotamine, tarnimine või ostmine, ning kes vastutab nende ülesannetega seotud kaubanduslike, tehniliste või hooldusküsimuste eest, välja arvatud lõpptarbijaid. Seega direktiivi sõnastus elektriettevõtjate mõiste osas on oluliselt laiem (ei piirata juriidilise isiku vormi osas ning elektriettevõtjusega võib tegeleda ka füüsiline isik), kui täna kehtiv EITS-i sõnastus, mistõttu ei ole EITS selles osas direktiiviga kooskõlas. ETEA hinnangul võiks elektriettevõtjuse olla tegutsemisvormi osas vaba ja lubatud nii füüsilistele kui juriidilistele isikutele. Nagu direktiiv ütleb, siis garantiiks, et isik elektriettevõtjusega toime realselt tuleb, on kaubanduslike ja tehniliste eeskirjade täitmise eest vastutuse võtmine ning tõhus ning proportsionaalne haldusmenetlus (tegevusluba, järelevalve).

Teeme ettepaneku täiendada EITS § 15 lg-t 6 punktiga 3 järgmiselt:

„Käesoleva paragrahvi lõikeid 1-3 (aktsiaselts või osaühing, miinimumkapital lg 3 puhul 31 950/ lg 2 puhul 127 800 eurot) ei kohaldata:

- 1)...
- 2)....
- 3) *käesoleva seaduse §-s 11³ sätestatud energiaühistule.“*

ETEA märgib, et lisaks tegutsemisvormile ja kapitalinõudele seisneb ETEA hinnangul järgmine õiguslik takistus kohustuslikus tegevusloa nõudes. Nimelt on elektrienergia tootmine, edastamine ja müük tegevusluba nõudvad tegevusalad. Selleks, et energiaühistu vabastada liigsest halduskoormusest, tegevusloaga seotud kuludest (riigilõiv) ja selleks, et energiaühistu võiks ilma tegevusloata jaotada ja müüa elektrienergiat oma liikmele, oleks vajalik laiendada täna kehtivat võrguteenuse ja elektrimüügi tegevuslubade vabastust teatud erijuhtudel ka energiaühistutele. Eeldades, et varasemalt välja pakutud energiaühistu kitsam mõiste (väljapakutud EITS § 11³) ja tegutsemisvormi ning kapitalinõuded saavad muudetud ka energiaühistute puhul (välja pakutud EITS § 15 lg 6 p 3):

Teeme ettepaneku:

täiendada EITS § 22 lg 1¹ järgmiselt:

täiendada EITS § 22 lg 2 punktiga 1² järgmiselt:

„(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 7 nimetatud tegevuseks (elektrimüük) ei ole tegevusluba nõutav, kui:

- 1)...
- 1¹)...
- 1²) *elektrienergiat edastatakse oma liikmetele energiaühistu piires ning elektrienergiat müüakse § 15 lõike 6 punkti 3 kohaselt;*
- 2)...
- 3)..."

¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:211:0055:0093:et:PDF>

ETEA hinnangul oleks taolise regulatsiooniga tagatud, et energiaühistu EITS-i mõttes elektrienergia tootjana, edastajana (jaotajana) ning müüjana oleks vabastatud tegutsemisvormi, kapitali ning tegevusloa täitmise nõuetest.

III Energiaühistu vabastamine energiaühistule kuuluva ja liikmete elektrivarustuseks vajaliku elektrivõrgu ehitamise piirangutest

ETEA hinnangul tuleks selleks, et võimaldada energiaühistel lõpptarbimise eesmärgil ilma võrguteenuse osutamise tegevusloata ehitada oma tootmiseseadmete juurest elektriliinid/kaablid oma liikmeteni ning edastada elektrit oma liikmetele nende tarbimiskohtade tarbeks muuta EITS-i.

Teeme ettepaneku:

täiendada EITS § 60 lg 1 punktiga 4 järgmiselt:

„(1) Jaotusvõrguettevõtja tegevusloas nimetatud teeninduspiirkonnas võib võrku või liini ehitada ja/või võrguteenuseid osutada üksnes see jaotusvõrguettevõtja ise. See ei kehti, kui jaotusvõrguettevõtja teeninduspiirkonnas:

1)...

2)...

3) ...

4) ehitab võrgu energiaühistu ja edastab selle kaudu elektrienergiat oma liikmetele energiaühistu piires.“

ning

täiendada EITS § 60 lg 2 punktiga 5 järgmiselt:

„(2) Käesoleva paragrahvi lõikega 1 ei ole vastuolus, kui jaotusvõrguettevõtja tegevusloas nimetatud teeninduspiirkonnas:

1)...

2)...

3) ...

4) ...

5) on seal asuv või seda läbiv käesoleva seaduse §-s 11³ sätestatud energiaühistule kuuluv elektripaigaldis, mille kaudu edastab ühistu elektrienergiat oma liikmetele.“

IV Energiaühistu toodangu eest toetuse maksmine

ETEA selgitab, et energiaühistute moodustamiseks ja selle tegevuse leviku soodustamiseks võiks maksta energiaühistutele toetust ka selle elektrienergia eest, mille energiaühistu toodab ja edastab oma elektripaigaldise kaudu oma liikmetele. ETEA märgib, et siinkohal ei oleks tegemist mitte energiaühistu tootmiseseadmete omatarbega, vaid energiaühistu poolt toodetud elektrienergia energiaühistu liikme majapidamises ärakasutamise järel lõpptarbimise eesmärgil ka juhul, kui elektrienergiat võrku ega otseliini ei anta, mis kehtiva seaduse järgi on toetuse saamise eeltingimusteks.

ETEA hinnangul tuleks selleks, et eraisikud muutuksid keskkonnateadlikeks ja arukateks nn *prosumeriteks* (tarbijaks ja tootjaks samas isikus läbi energiaühistu) riigi poolt igati motiveerida lokaalsete, autonoomsete, keskkonnasõbralike tootmiseadmete kasutuselevõttu ning energiaühistute moodustamist. ETEA leiab, et mida rohkem toodavad tarbijad ise enda vajadusteks kuluvat elektrit ja soojust, seda vähem on vaja toota keskkonda saastavat põlevkivielektrit ning maksta kinni nii ülekande- kui jaotusvõrgu kadusid, mis on ühiskonnale märksa kulukam, kui toetada energiaühistute levikut Eestis.

Teeme ettepaneku sõnastada EITS § 58 lg 2 järgmiselt (tumedalt uus õigusnormi osa):

„Elektrienergia kogus, mille kohta antakse käesoleva seaduse §-s 58¹ nimetatud päritolutunnistus, samuti elektrienergia kogus, mille eest tervikuna või osaliselt makstakse §-s 59 nimetatud toetust, määratakse kindlaks kauglugemisseadmega ning selleks loetakse tootja elektrijaama kõikides liitumispunktides kokku kauplemisperioodi jooksul võrku antud saldeeritud toodang, tegevusloa nõuete kohase otseliini kaudu tarbijale edastatud elektrienergia kogus ning energiaühistu poolt toodetud elektrienergia kogus, millest on maha arvestatud võrguettevõtja liitumispunkti kaudu võrku antud elektrienergia kogus, mis ületab 1,5 kordset energiaühistu kõigi liikmetest tarbijate poolt samal aastal summaarselt tarbitud elektrienergia kogust ja energiaühistu omatarvet.“

ETEA on valmis energiaühistu kontseptsiooni heal meelel täiendavalt lahti seletama. Samuti teeme Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumile ettepaneku kokku kutsuda energiaühistute teemaline töögrupp, kus kõik huvipooled saaksid kaasa aidata energiaühistuid võimaldava seadusandluse väljatöötamisel.

Lugupidamisega,

/allkirjastatud elektrooniliselt/

Martin Kruus

Juhatuse esimees, Eesti Tuuleenergia Assotsiatsioon

Tuuliki Kasonen, 6 396 625

tuuliki@tuuleenergia.ee